

Bild- och formområdet på Gotland

Uppdaterad lägesbild 2025

Fastställt av regionstyrelsen
Framtagen av regionstyrelseförvaltningen
Gäller 2025
Ärendenr RS 2025/1629
Version [1.0]

Bild- och formområdet på Gotland

Innehåll

1 Nuläge	3
1.1 Infrastruktur och aktörer	3
1.2 Offentlig konst	5
1.2.1 Enprocentsregeln	5
1.2.2 Region Gotlands konstsamling	5
1.3 Områdets ställning	5
1.4 Konstöversyn 2022 – rekommendationer	6
1.5 Utveckling bild och formområdet 2023-2025	6
2 Offentlig finansiering av bild- och formområdet	7
2.1 Kultursamverkansmodellen	7
2.1.1 Nuläge – fördelning KSM 2025	8
2.2 Stödgivning	9
3 Bild- och formområdets fortsatta utveckling	9
3.1 Kulturplan 2025-2028	9
3.2 Prioriterade utvecklingsfrågor bild och form 2025 och framåt	12
3.2.1 Konstmuseet	12
3.2.2 Medel för stödgivning	13
3.2.3 Främjandeverksamhet och tillgängliga lokaler	13
3.2.4 Offentlig konst	14
3.3 Pågående ärenden på bild- och formområdet	14
3.3.1 Konstmuseet	14
3.3.2 Körsbärgården	14
3.3.3 Fördelning av offentliga medel till bild- och formområdet	15
4 Pågående utveckling – hela kulturområdet 2025 och framåt	16
4.1 Mål i Kulturplan 2025-2028	16
4.2 Prioriterade utvecklingsfrågor 2025-	17

4.2.1 Stöd och finansiering	17
4.2.2 Områdesutveckling dans, cirkus och övriga svaga områden	17
4.2.3 Barn och unga	17
4.2.4 Lokaler	18
4.2.5 Utvecklarorganisationen.....	18
4.2.6 Gestaltad livsmiljö	18
4.2.7 Nämnd	18

1 Nuläge

Regionfullmäktige gav i juni 2025 regionstyrelsen i uppdrag att genomföra en översyn av konstuppdraget i sin helhet. Detta för att kunna ge förslag på en långsiktig struktur som säkerställer en god tillgång och utveckling av konst på Gotland.

Uppdraget var tänkt att redovisas till budgetberedningen våren 2026. Redan till budgetavstämning hösten 2025 lyfts dock två betydelsefulla och omfattande ärenden inom eller bild- och formområdet. Regionstyrelseförvaltningen anser dock att en beskrivning av området behövs som bakgrund till dessa ärenden, varför rapporten Bild och formområdet på Gotland presenteras redan till budgetavstämningen.

Denna rapport kan ses som en komplettering till den konstöversyn som gjordes 2022 och som lyfts i korthet nedan.

1.1 Infrastruktur och aktörer

Bild- och formområdet samlar en mängd aktörer på Gotland. Nedan listas helt kort några huvudaktörer. Observera att stödgivningen beskrivs tydligare i avsnitt 2, offentlig finansiering av bild- och formområdet.

En grundläggande infrastruktur skapas inom Kultursamverkansmodellen av **Konstmuseet** inom Gotlands Museum, som också har områdesansvaret för bild- och formområdet. Där finns utöver en verksamhetsansvarig också en halvtid konstpedagog. Utöver detta finns även en halvtid **konstutvecklare**. Sedan 2024 finns också institutionen **Konst och form på Gotland**, vars uppdrag är att främja och stötta fria professionella aktörer på Gotland. Lokalerna i Specksrums 6 är tillgängliga för aktörernas önskade verksamhet. En halvtidstjänst leder arbetet som utgår ifrån fria aktörers initiativ och även involverar konst- och slöjduitvecklarna och Gotlands Museum. Alla dessa verksamheter uppbär offentlig finansiering genom kultursamverkansmodellen.

Region Gotland är medlem i det nationella nätverket **SPOK**, där tillverkade och formutövare i varje region är listade. SPOK Gotland, är en del av slöjd och formutvecklarnas verksamhet inom ramen för KSM och har samarbetat med Tillväxt Gotland och Svensk Form Gotland. Ett matchningsprojekt har genomförts som bland annat lett till utställningen Ö-gjort som visats bland annat på Southern Sweden Design Days i Malmö 2024.

BAC, Baltic Art Center, är ett internationellt center som har residensverksamhet. Verksamheten tar emot konstnärer som utvecklar, producerar och presenterar konstnärliga projekt i samarbete med lokala och internationella partners. BAC får verksamhetsstöd av Region Gotland.

Körsbärgsgården är ett besöksmål och mötesplats för samtida konst, arkitektur och litteratur med en konsthall och skulpturpark. En stiftelse driver verksamheten för att främja konstupplevelser, konst som pedagogisk form samt miljö- och kretsloppstänkande. Stiftelsen har fått verksamhetsstöd tidigare, men inte inkommit med ansökan för 2026 och Körsbärgsgårdens vänförening har fått stöd av Region Gotland i andra former genom åren.

Grafikgruppens verkstad är en kollektivverkstad i Visby med 27 medlemmar, huvudsakligen fria professionella utövare. I deras lokaler i tre våningar rymmer en grafisk verkstad, en utställningslokal och en trädgård. Grafikgruppen arrangerar också kurser och

andra evenemang, som exempelvis konstsamtal under Almedalsveckan. Grafikgruppen får årligt verksamhetsstöd.

STUK form och konst är ett kooperativ av åtta gotländska konsthantverkare och formgivare. De driver en butik och galleri i Visby sedan år 2000. STUK stöts av Region Gotland genom verksamhetsstöd.

Konstfrämjandet Gotland är en förening som startades 2023. Föreningen undersöker konstens villkor och kraft i relation till samtidens stora frågor och anordnar en mängd aktiviteter. Konstfrämjandet har drivit flera samarbetsprojekt och får verksamhetsstöd av Region Gotland.

Svensk form Gotland är en lokalförening på Gotland som samlar yrkesverksamma formgivare och designers. De har bland annat de senaste åren arrangerat en årlig designmessa. Föreningen får i dagsläget inte verksamhetsstöd av Region Gotland.

Ateljéföreningen Milo, tillhandahåller ateljéer i Visby med plats för tio verksamma konstnärer. Milos projektrum kan användas av föreningens medlemmar till utställningar eller andra konstrelaterade evenemang.

KRO Gotland, Konstnärernas riksorganisation, har en lokalförening på Gotland som engagerar fria professionella medlemmar. Föreningen har fått arrangemangsstöd vid något tillfälle.

Konstnärshemmet Brucebo drivs av en stiftelse och stöttar konstnärer från Kanada och Sverige genom residensstipendier. Visningar av konstnärshemmet anordnas också. Brucebostiftelsen sökte verksamhetsstöd för första gången 2024, men fick avslag.

Hemse allmänna konstförening, HAK, är en nystartad ideell förening på Gotland, med bas på Hemse. Föreningens huvudsyfte är att verka för att berika konst- och kulturlivet på den gotländska glesbygden, men också att skapa en kreativ mötesplats för lokala konstutövare.

Galleri Magnus Carlsson är en sommarverksamhet på norra Gotland med ett mer experimentellt utbud än huvudverksamheten i Stockholm. Här visas utställningar och galleriets konstnärer kan boka in sig för vistelser. Verksamheten uppbär inte stöd av Region Gotland men har uttryckt vilja att ingå i samarbetsprojekt med andra gotländska aktörer.

Space – rum för skapande är en ateljéförening i Visby bildad 2023. Verksamheten bedrivs som ekonomisk förening och beskriver sig som en demokratisk mötesplats utan vinstintresse som sätter det gemensamma, det innovativa och det roliga främst. Space uppbär inget stöd av Region Gotland.

Bergmancenter är en mötesplats för konstnärer, forskare, studenter och besökare. Två konstnärer anställs årligen för att hålla i en skaparverkstad och det finns möjlighet att söka residens hos Stiftelsen Bergmangårdarna. Bergmancenter uppbär årligt verksamhetsstöd.

Öppna ateljéer är en förening som samlar konstnärer från hela Gotland och genomför en konstrunda varje år i Kristi Himmelfärdshelgen, då de samtliga nästan 100 medlemmar har öppet. Föreningen får inte verksamhetsstöd av Region Gotland.

Fria professionella kulturskapare inom bild- och formområdet är verksamma över hela Gotland. En del är aktiva heltid, andra deltid. Det finns konstnärer som verkar på ett

nationellt eller internationellt plan men ännu fler som endast är verksamma på Gotland. Under sommarhalvåret vistas ett stort antal konstnärer på ön, men är inte folkbokförda här. Det finns få stöd att söka inom Region Gotland för de fria professionella kulturskaparna, vilket uppmärksammades i bidragsöversynen 2022-2023. För att bättre kunna möta dessas behov togs tre nya stödformer fram: Projektstöd, produktionsstöd och stipendier för yrkesverksamma. Endast projektstödet har fått finansiering, varför bristen kvarstår. Några exempel på verksamheter som bedrivs av fria professionella aktörer är Museum Lars Jonsson, WROOOM konsthall och Skolgalleriet i Vänge.

Övriga aktörer inom bild- och formområdet är exempelvis **Bio savannen** har ibland konstutställningar. **Gotlands Konstförening** bildades 1944, för att väcka och stimulera intresset för konst och konsthantverk. Det görs bland annat genom utställningar, ateljébesök och ett årligt konstlotteri.

1.2 Offentlig konst

Region Gotlands arbete med offentlig konst omfattar enprocentsregeln och Region Gotlands konstsamling. Under 2025 har ett måldokument för Region Gotlands konstsamling samt processbeskrivningar för all hantering av offentlig konst tagits fram för beslut under hösten.

Ett tjänsteutrymme om 50 % konsthandläggare inom Region Gotland hanterar samtliga konstprojekt inom enprocentsregeln, inköp till samlingen och medverkar i hanteringen av konstsamlingen.

1.2.1 Enprocentsregeln

Inom bygg- och anläggningsprojekt över 3 mnkr avsätts 1 % av budgeten till konstnärlig utsmyckning. Budgeten sätts per byggprojekt, vilket innebär att den totala årliga konstinvesteringen varierar beroende på antalet byggprojekt och omfattningen av dessa.

1.2.2 Region Gotlands konstsamling

Utöver detta finns också en liten budget för hantering av Region Gotlands konstsamling, det vill säga förvaltning av färdiga verk.

Idag finns 500 tkr för magasinering och lönekostnad konstantent, 100 tkr för nyinköp och 100 tkr för förvaltningskostnader (renovering, omhängning osv). Uppdraget att förvalta konstsamlingen sköts av Gotlands Museum som har en konstantent anställd på halvtid för hanteringen.

Konsthandläggaren inom Region Gotland deltar i hanteringen.

1.3 Områdets ställning

Gotland kan på flera sätt ses som en stark bild- och formregion. Här finns många aktörer och en lång tradition av en engagerad konstnärskår. Utbudet är stort, både för boende och turister. Bild- och formområdet ses som en viktig besöksanledning samt bidragande till varumärket Gotland och platsutveckling.

I konstöversynen 2022, ärende RS 2021/1692, lyftes dock att området har befunnit sig i en nedåtgående spiral på grund av en minskning av gallerier, förlusten av yrkesutbildningen Gotlands konstkola och flera verksamheters svårigheter att överleva på grund av minskade offentliga medel och ökade kostnader.

1.4 Konstöversyn 2022 – rekommendationer

Konstöversyn 2022 genomfördes av externa aktörer som en följd av kulturplan 2021-2024. Översynens rekommendationer ses i korthet nedan.

Stärk kompetensen kring den samtida konsten och gör den mer synlig.

Utveckling av konstmuseets verksamhet: Skapa en ny tjänst för verksamhetsutveckling med hög kompetens kring samtidskonst som ingår i museets ledningsgrupp. Se över medelstilldelningen till samtidskonsten. Öka samverkan med andra aktörer. Kravställ områdesansvaret för konsten i överenskommelsen och säkerställ där samverkan med lokala aktörer. Nyttja nedervåningen i konstmuseibyggnaden till utställningar. Samla regionens konstkompetens i ett framtida konstmuseum för att bli ett resurscentrum och gemensam arbetsplats. Sänk entréavgifterna till konstmuseet.

Stärk konsten som samhällsaktör.

Ta fram ett strategiskt styrdokument för området gestaltad livsmiljö. Stärk arbetet med offentlig konst genom att skapa en heltidstjänst för uppdraget. Förverkliga en ny museibyggnad. Inkludera området gestaltad livsmiljö i överenskommelsen med Gotlands Museum.

Stärk förutsättningarna för konstaktörerna.

Öka möjligheten att söka stöd för konstprojekt och kollektivverkstäder. Se över möjligheten till ateljéstöd. Inför ett arbetsstipendium för yrkesverksamma. Driv fortbildning och kompetenshöjande verksamhet genom Konstmuseet.

1.5 Utveckling bild och formområdet 2023-2025

Resultaten har omhändertagits i utvecklingsarbete sedan 2023. Bland annat har resurscentret Konst och form på Gotland etablerats med uppdrag att stötta fria professionella kulturskapare och övriga fria aktörer på bild-, form- och slöjdområdet. Det nya stödsystemet har tre nya stödformer för konstaktörer, men väntar på medelstilldelning.

I tabellen nedan ses rekommendationerna ovan med kort beskrivning av arbetet hittills.

Tabell 1: Konstöversynens rekommendationer.

Rekommendation	Status	Kommentar
Skapa en ny tjänst för verksamhetsutveckling med hög kompetens kring samtidskonst som ingår i museets ledningsgrupp.	Ej genomfört	Ingår i uppdraget kring Konstmuseum, som Gotlands Museum ansvarar för.
Se över medelstilldelningen till samtidskonsten.	Påbörjat	Äskande ärende RS 2025/1057. Nytt stödsystem – behov av medel.
Öka samverkan med andra aktörer.	Genomfört	Samarbetsprojekt, bl a mellan BAC, Konstmuseet och Konstfrämjandet samt inom Konst och form.

Kravställ områdesansvaret för konsten i överenskommelsen och säkerställ där samverkan med lokala aktörer.	Genomfört	Från 2024 kravställs konstområdet separat och medelstilldelning redovisas per område.
Nyttja nedervåningen i konstmuseibyggnaden till utställningar.	Genomfört	Konstmuseet har lånats ut till lokala aktörer i flera år.
Samla regionens konstkompetens i ett framtida konstmuseum för att bli ett resurscentrum och gemensam arbetsplats.	Planeras	I ett framtida konstmuseum, se ärende RS 2025/1057. Resurscentret Konst och form har tillskapats i Kulturums lokaler tills vidare.
Sänk entréavgifterna till konstmuseet.	Ej genomfört	Eventuellt medskick till framtida nyöppning av Konstmuseet.
Ta fram ett strategiskt styrdokument för området gestaltad livsmiljö.	Planeras	Finns som mål i Kulturplan 2025-2028.
Stärk arbetet med offentlig konst genom att skapa en heltidstjänst för uppdraget.	Ej genomfört	Behovet beskrevs i Mål och budget från RSF 2025.
Förverkliga en ny museibyggnad.	Pågår	Äskande ärende RS 2025/1057.
Inkludera området gestaltad livsmiljö i överenskommelsen med Gotlands Museum.	Genomfört på annat sätt	Området inkluderas i Konst och forms verksamhet.
Öka möjligheten att söka stöd för konstprojekt och kollektivverkstäder. Se över möjligheten till ateljéstöd. Inför ett arbetsstipendium för yrkesverksamma.	Delvis påbörjat	I nytt stödsystem tagit ställning till förslagen. Infört projektstöd, produktionsstöd och stipendier för yrkesverksamma. Medel har dock inte tillförts, varför alla stöd inte har kunnat införas.
Driv fortbildning och kompetenshöjande verksamhet genom Konstmuseet.	Genomfört	Genom konstutvecklaren och Konst och forms verksamhet.

2 Offentlig finansiering av bild- och formområdet

Bild- och formområdet stöts av Region Gotland inom kultursamverkansmodellen och i övrig (kommunal) stödgivning.

2.1 Kultursamverkansmodellen

Inom kultursamverkansmodellen får Region Gotland ett statligt stöd som ska fördelas till ett antal kulturinstitutioner. Regionernas fördelning av de statliga medlen ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt att främja en god tillgång till dessa sju kulturområden för länets invånare:

- professionell teater-, dans- och musikverksamhet
- museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete
- biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet
- professionell bild- och formverksamhet
- regional enskild arkivverksamhet
- filmkulturell verksamhet
- främjande av hemslojd.

2.1.1 Nuläge – fördelning KSM 2025

För konstverksamheten fördelades 2,9 mnkr år 2025 till Gotlands Museum. Av dessa är ca 300 tkr ramen för utställningsverksamhet, vilket är lågt särskilt mot bakgrund av höjda MU-ersättningar (konstnärers ersättning för medverkan vid utställningar) enligt avtal.

För att kunna följa hur fördelningen av medel stöttar respektive område inom kultursamverkansmodellen, görs en årligen en beräkning som beskriver områdesfördelning. Fördelningen 2025 visar att mest medel fördelas till musik (30 %), följt av kulturarv (28 %) och teater (18 %). I fördelningen för 2025 gick 8 % till bild- och formområdet. I tabellen och diagrammet nedan åskådliggörs fördelningen för 2025. Minst får dans (2 %), slöjd (3 %), litteratur och biblioteksverksamhet (5 %) och film (7 %).

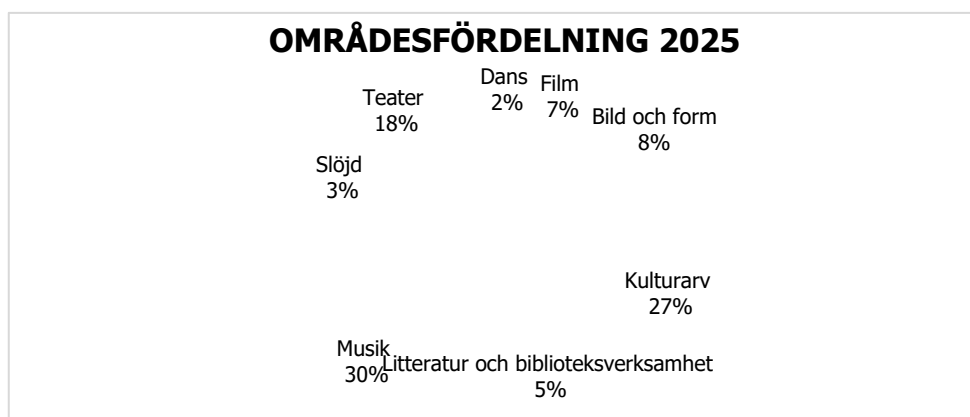
Att bedriva producerande verksamhet, så som Gotlands Museum, Gotlandsmusiken och Länsteatern är mer kostsamt än att bedriva främjande verksamhet. Att dessa ligger i topp i fördelningen är därför inte överraskande. Verksamheter inom scenkonstområdet brukar också generellt sett vara mer resurskrävande än övriga konst- och kulturområden, främst för att det är personalintensivt.

Att notera är att bild- och formområdet inom kultursamverkansmodellen på Gotland har mycket god finansiering i jämförelse med nationella mått. Enligt Kulturrådets rapport ”På flera ben” ligger genomsnitt på den offentliga finansieringen för bild- och formområdet nationellt inom kultursamverkansmodellen på 1,4 % eller 2,5 % om vissa konstmuseer inkluderas.

Tabell 2: Områdesfördelning KSM 2025.

Områdesfördelning KSM 2025	kr	%
Dans	1 015 712	2%
Film	3 755 562	7%
Bild och form	4 218 631	8%
Kulturarv	15 127 012	28%
Litteratur och biblioteksverksamhet	2 869 537	5%
Musik	16 651 542	30%
Slöjd	1 463 812	3%
Teater	9 861 692	18%
SUMMA	54 963 500	100%

Diagram 1: Områdesfördelning KSM 2025.

2.2 Stödgivning

Utöver medel inom kultursamverkansmodellen fördelas årligen 8,7 mnkr (2024) för kulturverksamhet till de som kallas fria aktörer, det vill säga föreningar utanför modellen och fria professionella kulturskapare.

I den övrig (kommunal) stödgivningen var fördelningen 2024 för bild- och formområdet 13 %. Det är främst genom verksamhetsstöd och stipendier som bild- och formområdet gavs stöd 2025, eftersom de gamla stödreglerna fokuserade på ”scen och salong” när det gäller arrangemangsstöd. De nya reglerna öppnar upp för möjligheten att stötta även övriga konstområden inom både arrangemangsstödet och produktionsstöd, däribland bild- och formområdet, om medel finns.

Diagram 4: Områdesfördelning övrig stödgivning 2024 och 2023

3 Bild- och formområdets fortsatta utveckling

3.1 Kulturplan 2025-2028

I Kulturplan 2025-2028 beskrivs specifika behov för bild- och formområdet enligt nedan:

Mål 1 Strukturellt svaga områden stärks.

Infrastruktur samt samsyn kring organisation och ansvar inom kultursamverkansmodellen vidareutvecklas för områden som dans, konst, slöjd och form. Konst, slöjd och form får stärkt ställning enligt konstöversynens rekommendationer.

Tabell 3: Insatser bild och form i handlingsplan för mål 1.

1.2	Fortsatt utveckling av Konst och form på Gotland inom Kultursamverkansmodellen.	Fortsatt utveckling av arbetssätt och organisation av resurscentret Konst och form på Gotland enligt konstöversynens rekommendationer. Utveckling av flernivåsamverkan mellan Region Gotlands olika verksamheter inom konst, slöjd och form, exempelvis offentlig konst och regionens konstsamling. Etablera Resurscenter konst och form som en regional kulturinstitution. Utredda former för samverkan kring och långsiktig finansiering av projektet Hantverket.	Påbörjat/pågående Införande av Konst och form som egen kulturinstitution 2025. Verksamhetsutveckling av Konst och Form i samverkan med fria aktörer. Dialog om långsiktig finansiering av Hantverket.
1.3	Prioritera utpekade svaga områden i skapande skola och stödgivning.	Vid stödgivning och arbete med skapande skola särskilt prioritera dans, konst och slöjd/form.	Påbörjat/pågående I löpande arbete med stödgivning och skapande skola.

Mål 2 Fler verksamhetsanpassade lokaler är tillgängliga.

Fler verksamhetsanpassade lokaler tillgängliggörs för skapande och publikmöten, anpassade efter olika behov inom olika konstområden. Ombyggnation av Konstmuseet möjliggörs i samverkan.

Tabell 4: Insatser bild och form i handlingsplan för mål 2.

2.4	Fortsatt utveckling av konstmuseibyggnaden.	Fortsatt projektering och resurssättning av Konstmuseet med målet att påbörja byggnation inom planperioden. Utveckla tillfällig verksamhet i nuvarande lokaler och utanför.	Pågående ärende RS 2025/1057 Uppdrag äskande Konstmuseet
-----	---	---	---

Mål 3 Stärka förutsättningar för konstnärligt skapande, hög kvalitet och professionell utveckling.

En mångfald av konst- och kulturuttryck stimuleras över hela Gotland. Nya modeller, metoder och konstnärliga samarbeten främjas. Villkoren för konstnärligt skapande förbättras. Möjligheterna till talangutveckling, erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling och professionalisering ökar. Samverkan mellan regionala kulturinstitutioner och fria aktörer ökar, liksom nationell och internationell samverkan.

Tabell 5: Insatser bild och form i handlingsplan för mål 3.

3.1	Särskilt prioritera konstnärlig spets och nyskapande i stödgivningens projekt-, produktions- och arrangemangsstöd samt stöd till regionala kulturinstitutioner.	Nya modeller, metoder och konstnärliga samarbeten främjas. Villkoren för konstnärligt skapande förbättras.	Påbörjat/pågående, bl a Äskande om medel för stöd BuB 2024. Prio i fördelning KSM 2025. Ett stipendium för yrkesverksamma utdelat 2025, Projektstöd utlyst aug 2025.
3.2	Ökad samverkan lokalt, interregionalt och nationellt för att främja nyskapande och konstnärlig spets.	Samverkan mellan regionala kulturinstitutioner och fria aktörer ökar. Interregionala, nationella och internationella samarbeten utvecklas.	Påbörjat/pågående, bl a Stärkt samverkan mellan kulturinstitutioner, bl a genom gemensamma arbetsmöten. Flera planerade aktiviteter 2025. Samskapande av Konst och forms verksamhet.
3.3	Strategiskt arbete kring talangutveckling inom alla konst- och kulturområden.	Främja talangutveckling genom exempelvis stödgivning, rådgivning, ambassadörsverksamhet, mentorskap, kultursommarjobb, synliggörande av utbildningar med mera.	Påbörjat/pågående, bl a Ökat synliggörande av stöd och stipendier.

			Utdelade stipendier våren 2025.
3.4	Utveckla kompetensutvecklande aktiviteter för kulturaktörer.	Kulturområdesövergripande samverkan kring kompetensutveckling och professionalisering, för kulturskapare och organisationer.	Påbörjat/pågående , bl a workshops inom Konst och form, kompetensutveckling kring barnrätt och UX för institutioner, kompetensutvecklingsinsatser inom utvecklarorganisationen.

Mål 9 Företag inom kulturella och kreativa branscher har goda möjligheter att utvecklas.

Regionöverskridande samverkan stärks för arbete riktat mot kulturella och kreativa branscher. Arbete påbörjas kring kunskapsutveckling inom systemet för företagsstöd, anpassning av rådgivning samt utveckling av finansieringsmöjligheter, kompetensutveckling och samverkansformer mellan företagare. De kulturella och kreativa företagens hållbarhet ökar.

Tabell 6: Insatser bild och form i handlingsplan för mål 9.

9.1	Genomföra strategiskt arbete och aktiviteter enligt handlingsplan för kulturella och kreativa branscher.	Förflyttning enligt handlingsplan KKB.	Påbörjat/pågående Aktiviteter har tagits fram för 2025 i samverkan mellan RU och KFA.
9.2	Främja strukturer för extern samverkan.	Främja möten mellan KKB-företag, mellan KKB-företag och övrigt näringsliv samt mellan KKB-företag och offentliga organisationer och akademien.	Påbörjat/pågående Samverkan har påbörjats mellan t ex Tillväxt Gotland och UUCG och KFA.
9.3	Kunskapsutveckling om kulturella och kreativa branscher.	Sprida kunskap om kulturella och kreativa företag på Gotland. Synliggöra områdets innovationskapacitet och processkunskande. Utveckla offentliga aktörers beställarkompetens.	Påbörjat/pågående Kunskapsinhämtning via regionernas nationella KKB-nätverk, dialog, planerade aktiviteter med RU.
9.4	Kompetensutveckling för företagare inom kulturella och kreativa branscher.	Arrangera kompetensutveckling inom för området relevanta ämnen, exempelvis upphovsrätt, AI, finansieringsmöjligheter och kommunikation.	Påbörjat/pågående Inom utvecklarorganisationen och Konst och form, i samarbete med bl a Konstfrämjandet och Riksantikvarieämbetet.
9.5	Verka för ökad hållbarhet för fria professionella kulturskapare.	Säkerställa att regionala institutioner och Region Gotland arvoderar professionella kulturskapare enligt avtal och branschrekommendationer. Verka för ökad kunskap om upphovsrätt. Verka för införande av produktionsstöd för samtliga konst- och	Påbörjat/pågående Planerat tema för Kulturforum höst 2025: Arvodering.

		kulturområden samt stipendier för fria professionella kulturskapare.	Äskande om ökade medel till nytt stödsystem inför 2025. Workshop med Postkodstiftelsen höst 2025.
--	--	--	--

3.2 Prioriterade utvecklingsfrågor bild och form 2025 och framåt

Utvecklingen av bild- och formområdet planeras inom fem områden:

1. Om- och tillbyggnad av Konstmuseet.
2. Ökade medel för stödgivning.
3. Utveckling av Konstmuseets verksamhet.
4. Främjandeverksamhet och tillgängliga lokaler.
5. Utveckling av uppdraget kring offentlig konst.

3.2.1 Konstmuseet

Sedan konstmuseibyggnaden stängdes har konstmuseiverksamheten bedrivits i Fornsalens lokaler samt på nya platser över hela Gotland. Nya idéer och samarbeten har resulterat ibland annat en utställning på elskåp, Konsttåget i Dalhem, bygdegårdsturné, samskapande av konst i Bingebyområdet och ett barnprojekt på Region Gotlands återvinningsstationer. Dessa nya insatser och aktiviteter har varit utvecklande för bild- och formområdet samtidigt som de har uppskattats av många och nått nya publikgrupper. I konstmuseibyggnaden har lokala aktörer tagit plats och bedrivit bland annat utställningsverksamhet. Det har varit uppskattat och hållit hög kvalitativ nivå.

Trots denna framgångsrika verksamhet är bedömningen att Gotland behöver renovera och bygga om fastigheten Konstmuseet. Konstöversynen kom till denna slutsats och regionstyrelseförvaltningen styrker den, vilket även dialoger med aktörer gör. Ett konstmuseum ses som viktigt som mötesplats och arena för konstutbud och konstfrågor för Gotlands invånare, men också som besöksmål. Att genomföra ombyggnation och nyöppning av Konstmuseet måste därför ses som en insats för både kulturell infrastruktur, social hållbarhet, platsutveckling, varumärkesutveckling och destinationsutveckling. Samtidigt kan Konstmuseets om- och tillbyggnad också ses som en fråga om verksamhetsanpassade lokaler för kultur. Idag för Gotlands Museum samtal med BAC (Baltic Art Center) och Konst och form, för att försöka hitta lokallösningar och hyresformer i ett framtida Konstmuseum. Om de nya lokalerna också tillgängliggörs i högre grad än tidigare för samarbeten med lokala aktörer, kommer byggnaden att kunna bli den nod för bild- och formområdet visionen beskriver.

Fortsatt verksamhetsutveckling krävs för att kunna möta konstöversynens rekommendationer om att stärka Konstmuseet som institution, exempelvis när det gäller ledarskap, självständighet inom museets organisation och samverkan med fria aktörer.

Ärendet RS 2025/1057 behandlar Gotlands Museums äskande för detta.

3.2.2 Medel för stödgivning

Den mest prioriterade frågan för bild- och formområdet – och alla andra kulturområden – är ökade medel till det nya stödsystemet. Till budgetberedning inför 2024 äskades totalt 5,7 mnkr till detta (ärende RS 2025/610). Enligt politiskt önskemål beskrevs behoven enligt ett successivt införande av de nya stöden med en årlig ökning om 3 mnkr 2024, 2,1 mnkr 2025 och 1,3 mnkr 2026. Medel har ännu inte tilldelats.

De fria aktörernas situation är mycket ansträngd och det befintliga stödsystemet är anorektiskt. **Produktionsstödet**, som bedömdes som den enskilt viktigaste insatsen för fria aktörer, har inte kunnat införas för bild- och formområdet. Behovet är att tillföra 1,5 mnkr för att möjliggöra detta.

Stipendier till yrkesverksamma var den mest efterfrågade nya stödformen. Inför 2025 äskades 200 tkr för att möjliggöra fyra stipendier. Inga medel gavs, varför 50 tkr tillfälligt omprioriterades från stödformen projektstöd för att tillskapa åtminstone ett stipendium. Behovet om 200 tkr kvarstår.

Ansökningstrycket för **verksamhetsstöd** är stort. Inför 2026 har 47 aktörer sökt totalt 12,7 mnkr. Förslaget är att bevilja trettio verksamheter stöd om totalt knappt 6,3 mnkr. Det beskrivna behovet i bidragsöversynen var ett tillskott till verksamhetsstödet på 1,1 mnkr.

Även **arrangemangsstödet** är översökt. Ett tillskott om 500 tkr är nödvändigt för att möta behoven.

För samtliga stöd sågs också behov av en årlig **indexuppräknings** för att kunna möta kostnadsökningar i samhället. Än så länge ges detta endast för verksamhetsstöd.

3.2.3 Främjandeverksamhet och tillgängliga lokaler

Konst och form på Gotland fortsätter att utveckla sin verksamhet och möjliggöra aktiviteter i institutionens lokaler i bottenplanet på Kulturum i Visby innerstad. Tankar om ett möjligt samarbete med Riksantikvarieämbetet har påbörjats och en workshop om utställningsteknik planeras under hösten. Idéer kring lokalt återbruk av utställningsmaterial från RAÄ finns, såsom också möjligheter till konstsamarbeten i myndighetens verkstad. I dagsläget ryms denna verksamhetsutveckling inom befintlig ram.

Hantverket, skaparlokalen för slöjd och form i Kulturum, har behov av att hitta långsiktig finansiering. De stöd som har kunnat ges från Region Gotland, dels genom slöjdutvecklarnas budget, tillfälliga verksamhetsstöd och stöd till Studieförbundet Vuxenskolan räcker inte för att betala hyran. En stabil och långsiktig lösning krävs. Eftersom inga nya medel finns i Region Gotlands stödsystem just nu, tittar man på möjligheter till extern finansiering hos t ex Postkodstiftelsen och Allmänna arvsfonden. Det skulle dock bara innebära tillfällig (projekt-) finansiering, vilket fungerar som konstgjord andning tills en långsiktig lösning kan tillskapas. Idag ges totalt 200 tkr i offentliga stöd, 50 tkr via Textil Gotland, 75 tkr via Hemslojden och 75 tkr via slöjd- och formutvecklarna. Studieförbundet Vuxenskolan bidrar med 100 tkr i form av kostnader för tjänstemannastöd och administration till projektet. Kostnaden borde lyftas från slöjd- och formutvecklarna. Behovet är därför ytterligare 75-100 tkr i årligt verksamhetsstöd. Frågan kan hitta sin lösning om medel tillförs i stödsystemet.

Körsbärgsgårdens framtid har diskuterats i flera omgångar i Region Gotland. En skrivelse som inkom i maj lyfter en möjlighet för Region Gotland att erhålla fastigheten med

befintlig konsthall, paviljonger, café, trädgård och parkyta som gåva. Frågan är flerbottnad och behandlas i ärende RS 2025/1214, men är delvis en lokalfråga. Körsbärsgårdens konsthall skulle fortsatt kunna vara en viktig plattform för bild- och form på Gotland, kanske med ökad koppling till lokala aktörer. Samtidigt är det också ett viktigt besöksmål längst ned på Gotlands sydspets.

3.2.4 Offentlig konst

Hantering av den offentliga konsten har legat på samma nivå i årtionden och har stora behov av medelsökning. Dagens totalt 677 tkr räcker inte för att möta behoven. Det är lång kötid för hängningar och förvaltningsarbeten som rambyten och restaureringar av verk kan inte genomföras. Medlen för inköp, 100 tkr och 100 tkr för förvaltning, totalt 677 tkr behöver stärkas med totalt 500 tkr för att säkerställa att konstsamlingen bibehålls.

Under våren har ett arbete med att kvalitetssäkra hanteringen av offentlig konst genomförts. Dokumentet Mål och riktlinjer för Region Gotlands konstsamling beslutas under hösten. I detta ärende bifogas också rutinbeskrivningar för detta arbete samt för arbetet med 1 %-regeln.

3.3 Pågående ärenden på bild- och formområdet

Under 2025 har två ärenden som har stor betydelse för bild- och formområdet aktualiserats: Konstmuseets utveckling, vilket behandlas i ärende RS 2025/1057 och Körsbärsgården konsthall eventuell gåva, vilket behandlas i ärende RS 2025/1214.

3.3.1 Konstmuseet

Det första ärendet, **Konstmuseet**, har planerats under lång tid i samverkan med Gotlands Museum. Tillfälliga medel för framtagande av programhandlingar med mera har tillförts under pandemiåren för att möjliggöra fortsatt utveckling. I Kulturplan 2025-2028 och den tillhörande handlingsplanen finns tydliga skrivningar om att Konstmuseets utveckling är prioriterat:

Kulturplan: Mål 2 Fler verksamhetsanpassade lokaler är tillgängliga.

Ombyggnation av Konstmuseet möjliggörs i samverkan.

Handlingsplan: Insats 2.4 Fortsatt utveckling av konstmuseibyggnaden.

Fortsatt projektering och resurssättning av Konstmuseet med målet att påbörja byggnation inom planperioden. Utveckla tillfällig verksamhet i nuvarande lokaler och utanför.

Konstmuseets renovering, ombyggnad och verksamhetsutveckling har prioriterats på grund av den betydelse som både mötesplatsen och verksamheten har bedömts ha för Gotland. Konstmuseet ses som viktigt för kulturens infrastruktur, social hållbarhet, platsutveckling, varumärke och besöksnäring.

3.3.2 Körsbärsgården

Under våren tog ägarna till **Körsbärsgården** kontakt med Region Gotlands regionråd och skickade därefter in en formell skrivelse. I den öppnar de för möjligheten att skänka Körsbärsgården, fastighet och vissa verk, till Region Gotland om verksamheten fortsätter i

regional regi. Även detta skulle kunna sägas ha stor betydelse för Gotland, inte minst för social hållbarhet på Sudret och besöksnäringen.

En gåva av den här storleken är ett oerhört generöst erbjudande. Dock är gåvan förknippade med kostnader, både initiala engångskostnader och årliga driftskostnader.

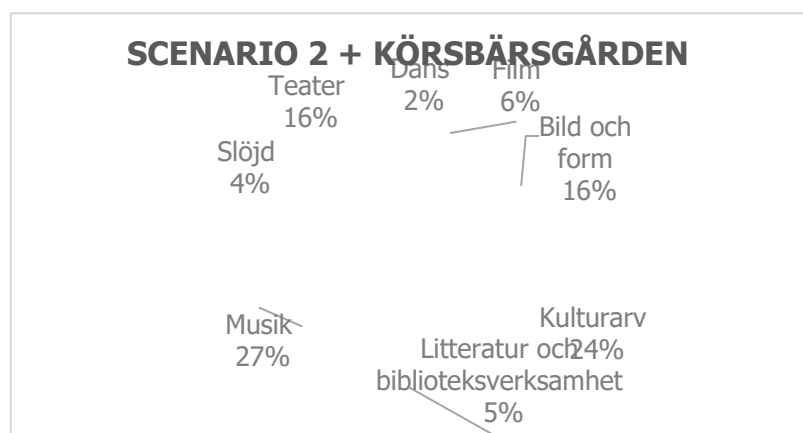
3.3.3 Fördelning av offentliga medel till bild- och formområdet

Båda ärendena ovan behandlas i egen ordning, men deras betydelse för bild- och formområdet måste också ses som helhet. Den offentliga finansieringen måste också ställas i relation till övriga kulturområdets utvecklingsbehov och finansiering.

Redan nu är bild- och formområdet på Gotland starkt och väl offentligt finansierat jämfört med övriga regioner. Enligt Kulturrådets rapport "På flera ben" ligger genomsnitt på den offentliga finansieringen för bild- och formområdet nationellt inom kultursamverkansmodellen på 1,4 % eller 2,5 % om alla museer som bedriver konstverksamhet inkluderas. I den senare siffran är det inte säkerställt att samtliga medel går till bild- och formområdet.

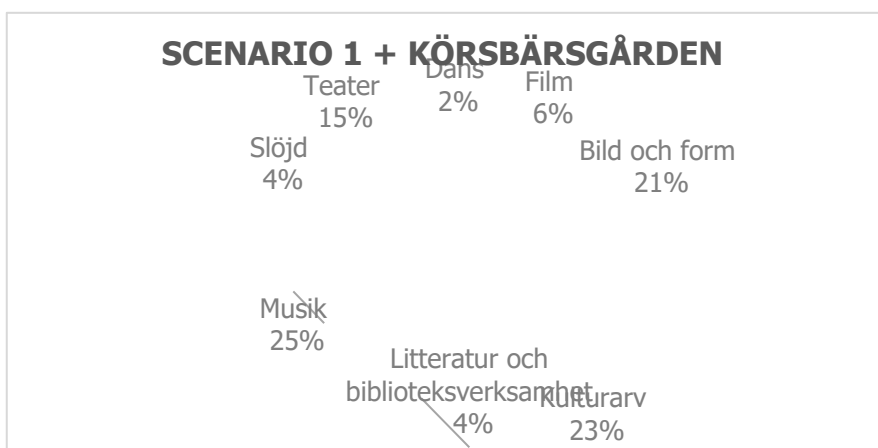
Om det politiska beslutet blir att godkänna del av Gotlands Museums äskande – borgensåtagande och 2,9 mnkr i ökad årligt driftstöd (scenario 2) – samt drift av Körsbärgsgården om 4,255 mnkr, blir områdesfördelningen inom kultursamverkansmodellen på Gotland som följer:

Områdesfördelning scenario 2	kr	%
Dans	1 015 712	2
Film	3 755 562	6
Bild och form	9 969 481	16
Kulturarv	15 127 012	24
Litteratur och biblioteksverksamhet	2 869 537	5
Musik	16 651 542	27
Slöjd	2 867 962	5
Teater	9 861 692	16
SUMMA	62 118 500	100

Om det politiska beslutet skulle bli att godkänna hela Gotlands Museums äskande om ökat årligt driftstöd om 6,4 mnkr (scenario 1) och årlig drift av Körsbärgsgården om 4,255 mnkr blir områdesfördelningen inom kultursamverkansmodellen i stället som följer:

Områdesfördelning scenario 1	kr	%
Dans	1 015 712	2
Film	3 755 562	6
Bild och form	13 469 481	21
Kulturarv	15 127 012	23
Litteratur och biblioteksverksamhet	2 869 537	4
Musik	16 651 542	25
Slöjd	2 867 962	4
Teater	9 861 692	15
SUMMA	65 618 500	100

Detta bör ses mot övriga behov som beskrivits ovan ha betydelse för bild- och formområdet, men även till utvecklingsbehov på övriga kulturområden.

4 Pågående utveckling – hela kulturområdet 2025 och framåt

Behoven på bild- och formområdet måste ställas i relation till övriga behov på kulturområdet. Genom löpande strategiskt utvecklingsarbete i samband med bidrags- och områdesöversyner, arbetet med Kulturplan 2025-2028 och politiska uppdrag har flera utvecklingsbehov på kulturområdet synliggjorts.

4.1 Mål i Kulturplan 2025-2028

De politiska prioriteringarna för utvecklingsarbetet fram till och med 2028 är formulerade i kulturplanens 10 mål och insatserna för dessa mål som beskrivs i handlingsplanen. I korthet är de följande:

Tabell 7: Mål och insatser i Kulturplan 2025-2028.

1	Strukturellt svaga områden stärks.	Dans, konst och nya (exempelvis spel och cirkus).
2	Fler verksamhetsanpassade lokaler är tillgängliga.	Samtliga områden.
3	Stärkta förutsättningar för konstnärligt skapande, hög kvalitet och professionell utveckling.	Samtliga områden.
4	Fler barn, unga och unga vuxna på Gotland deltar i och skapar kultur.	Barnkulturgarantin, skapande skola, riktade insatser inom alla kulturorganisationer.
5	Nya grupper nås av och engageras i kulturlivet.	Utvecklingsarbete, bl a nya samarbeten, nya platser.

6	Medskapande arbetssätt är etablerade.	Ett omfattande och resurskrävande omställningsarbete för många institutioner och organisationer.
7	Kulturens roll för demokratiutveckling stärks.	Fokus inom KSM 2026.
8	Ett strategiskt arbete inom gestaltad livsmiljö etableras.	Beräknat att påbörjas under 2026 i förvaltningsöverskridande samverkan inom ram.
9	Företag inom kulturella och kreativa branscher har goda möjligheter att utvecklas.	Internt och externt utvecklingsarbete inom ram.
10	Kulturen bidrar till miljömässigt hållbar samhällsutveckling.	Internt och externt utvecklingsarbete inom ram.

4.2 Prioriterade utvecklingsfrågor 2025-

Utöver de insatser som görs på bild- och formområdet, har följande utvecklingsarbete påbörjats.

4.2.1 Stöd och finansiering

I den bidragsöversyn som genomfördes 2022 på kulturens område framgick att Region Gotlands finansiering av kulturområdet är låg. Finansieringen av den kommunala kulturen, det vill säga till alla aktörer utanför kultursamverkansmodellen, är mycket låg. I detta ligger Gotland på en nationell lägsta nivå. Den regionala kulturen, biblioteken och kulturskolan sågs dock ha en relativt god finansiering jämfört med resten av Sverige.

Det nya bidragssystemet togs fram för att möjliggöra ökad finansiering till aktörer utanför kultursamverkansmodellen, men medel för detta förändringsarbete har ännu inte möjliggjorts. Behovet är 5,7 mnkr, varav 2,1 mnkr är akut. Behoven av ökat stöd till fria aktörer på samtliga kulturområden kvarstår därför men har också ökat med kostnadsutvecklingen, vilket har resulterat i att flera verksamheter har upphört under 2024 och fler hotas.

4.2.2 Områdesutveckling dans, cirkus och övriga svaga områden

Dansöversynen genomfördes 2023/2024. Resultaten tas om hand i en utredning av dansområdets utveckling, också det arbetet mot målen i Kulturplan 2025-2028. En framtida organisering och utveckling kommer att föreslås under hösten 2025, med föreslagen förändring i fördelning från 2025. Behov av ökade medel för dansområdet finns och kommer att beskrivas inför budgetberedningen 2026.

I handlingsplanen för Kulturplan 2025-2028 finns också en insats som gäller att upptäcka och beskriva **nya områden med svag infrastruktur**. I det arbetet har spelområdet och cirkusområdet identifierats hittills. Slöjdområdet är också fortsatt svagt organiserat. Ett utvecklingsarbete för dessa områden kan väntas kräva ytterligare resurser.

4.2.3 Barn och unga

Kulturplan 2025-2028 och de nationella kulturpolitiska målen lyfter särskilt barn och ungas rätt till kultur. Framåt finns det därför behov av att:

- avsätta 7,2 mnkr för den årliga driften/verksamheten i Solberga kulturhus,
- stärka kulturgarantin och
- säkra ungunderverksamheten (förr Fenix ungunderhus).

De ekonomiska behoven kommer att beskrivas inom respektive ärende samt inom processen för mål och budget.

4.2.4 Lokaler

Kulturområdet har stor brist på verksamhetsanpassade lokaler, något som har lyfts exempelvis i Kulturplan 2021-2024 och nu även i Kulturplan 2025-2028. Följande utveckling har påbörjats utöver de som beskrivits inom bild- och formområdet.

Behov av repetitionslokaler för teater samt dans och cirkus finns. Under 2025 läggs en del av utvecklarnas gemensamma budget på studio 508, som en tillfällig lösning i väntan på Solberga kulturhus. Behov av repetitionslokaler för cirkusområdet kommer att beskrivas i ärendet om dansens organisering hösten 2025.

Under hösten 2025 investeras 1,4 mnkr i Slite teater och under 2026 planeras salongen renoveras.

2026 påbörjas projektering av Solberga kulturhus.

Under arbetet med Kulturplanen lyftes bland annat behovet av en mellanstor scen i Visby och bättre tillgång till Wisby strand.

4.2.5 Utvecklarorganisationen

Förändringen av utvecklarorganisationen har i många avseenden varit framgångsrik utifrån de mål som sattes för utvecklingsarbetet, men också väckt nya frågor.

Region Gotlands arbete med jäv och bisysslor har inneburit stora svårigheter för utvecklarorganisationen. Samtliga tjänster är halvtider, vilket innebär att de anställda också behöver ha annan försörjning. Flera av utvecklarna har därför ett behov av att driva verksamhet vid sidan om sin anställning, ofta inom det område man är satt att främja. Detta är svårkombinerat med de regler som finns kring bisysslor.

Frågan om heltidstjänster för utvecklarna är därför högaktuell. Utvecklingsarbete pågår och ett eventuellt ekonomiskt behov kommer att beskrivas framåt.

4.2.6 Gestaltad livsmiljö

I Kulturplan 2025-2028 finns ett mål för en handlingsplan för gestaltad livsmiljö. Området är i förändring i och med att Boverkets uppdrag kring gestaltad livsmiljö upphör från och med 2025 och ersätts med ett ökat fokus på Rådet för levande städer.

Ett arbete krävs kring att få internt samförstånd kring vad det innebär för Gotland och hur det svarar mot regionens behov av utveckling på området.

4.2.7 Nämnd

Andra politiska uppdrag som kan påverka Region Gotlands ekonomiska åtaganden på kulturområdet är exempelvis införandet av en kultur- och fritidsnämnd samt förvaltning.